Lärarförbundet
Lokalavdelning BD4
Luleå

2005-12-09

RAPPORT

Samarbetsprojekt Lärarförbundet – SADTU (South African Democratic Teachers Union)

Lärarförbundets lokalavdelning i Luleå har alltsedan 1998 haft och har fortfarande ett samarbete med den sydafrikanska största lärarorganisationen SADTU. 1998 var vi på ett studiebesök till SADTU, Free State och 1999 var tre representanter från provinsstyrelsen på svarsvisit i Luleå.Vid det tillfället arbetade vi tillsammans fram ett utbildningsprojekt för fackliga ledare som sträckte sig från 2001 till och med 2004. Det var styrelseledamöter från provinsstyrelsen, regionstyrelserna (6 st) och en lokalavdelning (Bothaville).Totalt ca 65 fackliga företrädare.Hösten 2004 hade vi besök igen från SADTU, Free State. Det var en representant från provinsen, Education Convenor, regionordföranden för Northern Region och två representanter från Bothaville lokalavdelning.

Vid det tillfället arbetade vi fram ett nytt 3-års projekt där det var arbetsplatsombuden i Northern Region som var målgrupp, ca 200 ombud. I november 2005 åkte vi, Ewa-May Hedenström och Lisbeth Forsberg, resurspersoner från vår lokalavdelning, ner till Free State för att tillsammans med Tello Khodumo, education convenor, starta upp det nya projektet. Vi kände då att vi behövde mer kunskap om SADTUs villkor inom lärarområdet, för att kunna möta de sydafrikanska ombuden. Vi tillfrågade SADTU om vi kunde få utbildning inom deras lag&avtal, organisation vid förhandlingar, medlemshantering, anställningsvillkor m.m.

De skräddarsydde då en tvådagars workshop för oss när vi anlände till Bloemfontein i Free State. Det vi hann med var organisation, en del av de verktyg de använder vid t.ex. förhandling, stöd för medlemmar och information om vad ombuden ute på skolorna får och kan göra som ombud. Organisationen i Sydafrika skiljer sig avsevärt från vår. Det finns nio provinser med provinsregeringar och det innebär att det finns ett utbildningsdepartement med utbildningsminister i varje. Sedan är provinserna indelade i distrikt med administrativ funktion och chef för distriktet. Under distrikten finns kommuner med borgmästare. Det innebär att SADTU som förbund har flera nivåer där förhandling, samverkan och kontakter sker, jämfört med Sveriges organisation med nationell och kommunal nivå enbart. Den fackliga organisationen måste då också anpassas efter de inhemska förhållandena så att den kan möta arbetsgivaren på ”rätt nivå” för att kunna ha ett reellt inflytande. Inom lärarområdet i Sydafrika finns en mängd lagar och förordningar (precis som i Sverige) som vi har fått en liten inblick i. Det finns dock mer att lära. Vi har också gått igenom läroplanen och de etiska koderna som är styrdokument för läraryrket.

Vi fick också handboken för lärare, ”Policy Handbook for Educators” som utges av ELRC; Education Labour Relations Council. Den innehåller åtta policydokument däribland ”National Education Act, SACE som innehåller de etiska principerna och läroplanen. Som sagt, vi hann

bara nosa lite på dessa, men fick mer kunskap efterhand då SADTUs representanter gick igenom en del av handboken under vår workshop.
Det vi hoppas och önskar är en fortsättning vid nästa tillfälle som blir i slutet av augusti 2006.

Det nuvarande projektet omfattar ca 200 arbetsplatsombud i regionen och vår workshops omfattar två dagar per grupp. Vi har sju workshops under tre veckors tid. Eftersom pengar alltid är en källa till problem beslöt vi 2004 att driva ett lågbudgetprojekt, dvs. vi som resurspersoner står för vår resa och vårt uppehälle och SADTU står för mat och reseersättningar för deltagarna. Det innebar att vi fick resa runt i regionen och genomföra workshops på fem olika platser. Vi höll till i skolor i townships på de olika orterna och serverades mat genom catering i klassrummet. Ibland var det väldigt primitivt men det gick alltid att genomföra vår workshops.

Innehållet i projektet har våra samarbetspartners i SADTU bestämt tillsammans med oss. I år, 2005, handlade det om inflytandefrågor, lärarnas status, professionell lärare – facklig företrädare – går det hand i hand eller är de helt separerade?, självvärdering och läraryrkets etik. De fick också ”hemläxa” – undersöka var och om jag har något inflytande i beslutsprocessen både som lärare i skola/samhälle och som facklig företrädare. Vi diskuterade mycket om organisationen eftersom den i Sydafrika är starkt centraliserad i förhållande till Sverige.

Intresset för alla dessa frågor/ämnen är mycket stort och vi hade många och intensiva diskussioner och som en del av dem sa: ”This is an eye-opener”!
Vi hade alltså sju grupper med ca 22-38 ombud i varje grupp, i snitt två lokalavdelningar i varje. Det var endast Kroonstads lokalavdelning som var själva eftersom det är en så pass stor lokalavdelning. Grupperna skiljde sig från varandra främst genom att en del kom i tid medan andra kom väldigt sent så vårt program blev förskjutet tidsmässigt. Vi erfor samma sak i det första fyraårs projektet, men då liksom nu förbättrades det, så när vi kommer nästa gång blir det ännu bättre. Det skiljde också lite i engagemanget, några grupper var väldigt avvaktande i början och undrade vad detta skulle bli medan andra genast tog tag i både arbetsuppgifterna och diskussionerna. En grupp var väldigt engagerade i diskussionerna så att vi fick bromsa lite för att hinna det vi hade tänkt.

Alla ville veta hur det var i Sverige, arbetsförhållanden, löner, bostäder, valuta och vårt språk. De har lite svårt att förstå att vi bara har ett modersmål och de enda tillfällen vi pratar engelska är når vi möter någon som inte kan svenska eller när vi är på besök hos dem. Vi har ibland fått kommentarer om att vi borde förbättra vår engelska! Men de förstår när vi har svensk-lektion med dem. Det är uppskattat.

De sydafrikanska lärarna, de svarta, har en mycket besvärlig situation. Stora klasser, upp till 60-70 kan det vara ibland, brist på de flesta resurser, HIV/Aids-problematiken, låga löner och låg status, inte bara i samhällets ögon utan också i de egna ögonen. Aids-frågan är alltid aktuell och utgör ett stort problem inte bara för skolan utan för hela samhället. Dels är det många lärare som dör och återväxten i form av utbildade lärare är mycket liten och dels är det eleverna som också är smittade och dör i sjukdomen. I vissa afrikanska länder dör fler lärare i Aids än de hinner utbilda! Bristen på bra mat, skollunch består ofta av ostkrokar, godis och läsk. I vissa skolor har man ett projekt som ger barnen tre skivor vitt bröd och inget mer. Lärarna har också många arbetsuppgifter som inte är läraruppgifter, t.ex. registrera barn och gamla till sociala myndigheter för att få rätten till bidrag, utbilda vuxna analfabeter efter skoltid, andra administrativa arbetsuppgifter inom skolan.

Till detta kommer också tyvärr inställningen hos många lärare, hur man agerar som en professionell lärare. Vi diskuterade de etiska reglerna mycket, eftersom de sydafrikanska lärarna, precis som de svenska lärarna, är bundna till dessa regler. Det är ett arbete som vi nog fortsättningsvis i projektet får arbeta med. Det vi har förstått får de fackliga företrädarna på region- och provinsnivå arbeta med många ärenden av de här slaget. Vi hade många och långa diskussioner med representanten för provinsen och med representanten för regionen om bl a de kulturella bakomliggande orsakerna till de problem som lärarna och SADTU får kämpa med nästan varje dag. Det kulturella arvet vad gäller familjebildning med ”lobola” (hemgift), synen på männens ”rätt” att ha flera sexuella förbindelser samtidigt, apartheidtidens förtryck och den gryende utvecklingen uppåt för många svarta. Dessutom finns det områden med otroligt hög arbetslöshet och de problem som följer i det spåret. Det påverkar alla, inte minst barnen.

Detta var den sjätte gången vi besökte Sydafrika och SADTU i Free State och vid alla tillfällen har vi naturligtvis också ett socialt liv. Den här gången var det lite speciellt då SADTU firade 15 års jubileum. SADTU bildades 1990 genom en sammanslagning av några mindre förbund och blev det största förbundet för svarta lärare. Jubileet innebar att det ordnades sammankomster och fester förstås och vi var inbjudna till ett par av dem som gick av stapeln nära där vi bodde. Vi blir alltid varmt välkomnade av samtliga och alla vill veta mycket om Sverige och facket, så vi fungerar nästan som lite av ambassadörer när vi träffas.

Årets resa har varit mycket intressant och lärorikt, tack vare att vi fick möjlighet att själva lära mer om SADTUs policyprogram och det inre fackliga arbetet. Vi får under året till nästa resa läsa och lära mer för att kunna få ta del av deras arbete och på samma gång förmedla vårt sätt att arbeta. Vi lär av varandra vid varje tillfälle vi träffas. Dessutom har vi kontinuerlig kontakt med flera av SADTUs fackliga företrädare i Free State under året. Vi tror starkt på den här formen av utbyte mellan fackliga organisationer och vill utveckla den än mer.

Vi kan också berätta att vi under hösten har haft ett ungdomsutbyte med tre lärare från SADTU som besökte oss tidigare i höst under två veckor som bodde hemma hos tre av våra lärare i Luleå. När vi åkte ner till Sydafrika sista oktober följde de tre svenska lärarna med för att göra svarsvisit och delta i skolarbetet och det fackliga arbetet. Ett utbyte som gav mersmak.

Vi hoppas att vi i framtiden också kan få det välbehövliga stödet från TCO och Olof Palmes minnesfond då vi tror att den formen av ömsesidigt utbyte stärker de fackliga organisationerna och utvecklar demokratin.

Med vänlig hälsning

LÄRARFÖRBUNDET
Lokalavdelning BD4 Luleå

Lisbeth Forsberg
Intern. ansvarig

Ewa-May Hedenström
Ordförande